

Sygn. akt II CSKP 18/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ewa Stefańska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jacek Grela

SSN Beata Janiszewska

w sprawie z powództwa P. S.
przeciwko Bankowi [...] Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.
o ustalenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 24 lutego 2022 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 19 listopada 2018 r., sygn. akt I AGa [...],

- 1) oddala skargę kasacyjną;**
- 2) zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 5400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 12 kwietnia 2018 r. Sąd Okręgowy w Ł. oddalił powództwo P. S. przeciwko [...] S.A. w W. o ustalenie. W sprawie tej powód domagał się ustalenia: (1) braku uprawnienia pozwanej do dokonania spłaty gwarancji bankowej usuwania wad i usterek, oraz braku uprawnienia pozwanej do dochodzenia od powoda zapłaty kwoty wypłaconej z gwarancji bankowej usuwania wad i usterek z 17 czerwca 2015 r. zmienionej aneksem nr 1 z 9 listopada 2016 r.; (2) że powód nie jest zobowiązany do spłaty na rzecz pozwanej zadłużenia powstałego z tytułu dokonanej przez pozwaną wypłaty z gwarancji bankowej usuwania wad i usterek z 17 czerwca 2015 r. zmienionej aneksem nr 1 z 9 listopada 2016 r.; zaś w razie nieuwzględnienia powyższych roszczeń, (3) ustalenia braku uprawnienia pozwanej do dochodzenia od powoda zapłaty kwoty wypłaconej z gwarancji bankowej usuwania wad i usterek z 17 czerwca 2015 r. zmienionej aneksem nr 1 z 9 listopada 2016 r., w zakresie przewyższającym kwotę 684 000 zł. W uzasadnieniu twierdził, że pozwana dokonała nieuprawnionej wypłaty środków z gwarancji bankowej na rzecz A. T. spółki z o.o. w W., pomimo poinformowania jej, że beneficjent gwarancji żąda zapłaty z nadużyciem przysługującego mu prawa podmiotowego. Wskazał ponadto, że dokonał skutecznie obniżenia kwoty gwarancji bankowej z 1 368 000 zł do 684 000 zł. Pozwana wnosila o oddalenie powództwa, podnosząc, że żądanie powoda jest oparte na wadliwym rozumieniu istoty stosunku prawnego wynikającego z gwarancji bankowej, zmniejszenie kwoty gwarancji na skutek jednostronnego oświadczenia dłużnika nie było możliwe, a nadto powód nie ma interesu prawnego w domaganiu się ustalenia w sytuacji, gdy fakt realizacji gwarancji bankowej jest niesporny.

Sąd I instancji ustalił, że 28 listopada 2012 r. strony zawarły umowę limitu kredytowego wielocelowego, na podstawie której powód uzyskał limit kredytowy w kwocie 3 000 000 zł. Umowa ta była następnie kilkakrotnie aneksowana, co skutkowało zwiększeniem limitu kredytowego do 3 802 800 zł. W dniu 18 października 2012 r. A. spółka z o.o. w W. (inwestor) i P. S. prowadzący działalność gospodarczą pod firmą E. wykonawca) zawarli umowę z generalnym wykonawcą o roboty budowlane, w której pkt 4.22.1 wykonawca zobowiązał się do uzyskania na własny koszt gwarancji dobrego i terminowego wykonania umowy na kwotę 1 368 000 zł. Gwarancja miała być dostarczona inwestorowi w terminie 30

dni od daty podpisania umowy oraz musiała być nieodwołalna, bezwarunkowa, płatna na pierwsze żądanie inwestora, zbywalna bez ograniczeń, bez prawa potrącenia lub zatrzymania jakichkolwiek kwot. Inwestor miał być uprawniony do wykorzystania gwarancji w celu zaspokojenia wszelkich roszczeń wobec wykonawcy związanych z umową, w szczególności kar umownych, płatności na rzecz podwykonawców, odszkodowań i kosztów wykonania zastępczego. Ponadto, zgodnie z pkt 4.23.2 umowy, jeżeli w okresie 2 lat od dnia zakończenia budowy nie nastąpiły okoliczności uzasadniające skorzystanie przez inwestora z gwarancji bankowej, kwota gwarancji miała zostać obniżona o połowę.

W związku z zawarciem powyższej umowy, 17 czerwca 2015 r. na zlecenie powoda udzielona została przez pozwaną gwarancja bankowa usunięcia wad i usterek, której beneficjentem była A. spółka z o.o. w W.. Pozwana zagwarantowała, że nieodwołalnie i bezwarunkowo dokona na rzecz beneficjenta zapłaty kwoty 1 368 000 zł na pierwsze pisemne żądanie zawierające oświadczenie, iż powód nie wywiązał się ze zobowiązań wynikających z powołanej umowy o roboty budowlane. W dniu 9 listopada 2016 r., na mocy aneksu nr 1, suma gwarancji bankowej została obniżona do 684 000 zł. Z uwagi na wadliwą realizację umowy, 24 października 2017 r. A. spółka z o.o. wezwała powoda do usunięcia wad i usterek do dnia 27 października 2017 r. Z uwagi na niewykonanie przez powoda powyższych napraw, beneficjent zażądał od pozwanej zapłaty z tytułu gwarancji bankowej kwoty 1 368 000 zł. Wypłata nastąpiła w ciężar udostępnionego powodowi limitu kredytowego wielocelowego.

Sąd Okręgowy oddalił powództwo, wskazując, że powództwo oparte o art. 189 k.p.c. nie może zmierzać do ustalenia faktów, lecz powinno mieć na celu ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy powód ma w tym interes prawny. Tymczasem w przedmiotowej sprawie powód zmierzał do ustalenia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia o należyтым wykonaniu przez niego umowy o roboty budowlane, łączącej go (jako wykonawcę) z A. spółką z o.o. w W. (jako inwestorem i beneficjentem gwarancji bankowej), której pozwana nie była stroną. Sąd pierwszej instancji podkreślił, że powoda i pozwaną łączył stosunek prawny gwarancji bankowej, na podstawie którego Bank zobowiązany był do zapłaty kwoty gwarancji na rzecz beneficjenta gwarancji, na pierwsze jego żądanie.

Wyjaśnił, iż zgodnie z art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 2439 z późn. zm., zwanej dalej „Prawem bankowym”), gwarancją bankową jest jednostronne zobowiązanie banku-gwaranta, że po spełnieniu przez podmiot uprawniony (beneficjenta gwarancji) określonych warunków zapłaty, które mogą być stwierdzone określonymi w tym zapewnieniu dokumentami, jakie beneficjent załączy do sporządzonego we wskazanej formie żądania zapłaty, bank ten wykona świadczenie pieniężne na rzecz beneficjenta gwarancji - bezpośrednio albo za pośrednictwem innego banku. Zdaniem Sądu Okręgowego, gwarancja bankowa jest oparta na konstrukcji przekazu (art. 921¹-921⁵ k.c.) i prowadzi do powstania trzech odrębnych stosunków prawnych między trzema podmiotami, z których przekazujący przekazuje odbiorcy przekazu świadczenie osoby trzeciej, upoważniając tym samym odbiorcę przekazu do przyjęcia świadczenia, a przekazanego do jego spełnienia na rachunek przekazującego. Dochodzi tu do zawarcia umowy zlecenia między zlecającym udzielenie gwarancji (przekazującym) a bankiem (przekazanym), który jednostronnie zobowiązuje się wobec beneficjenta gwarancji (odbiorcy przekazu), że spełni na jego rzecz świadczenie pieniężne na rachunek zlecającego w razie zajścia okoliczności określonych w umowie zlecenia. Realizując zlecenie dłużnika (przekazującego), bank (przekazany) zobowiązuje się przez złożenie beneficjentowi gwarancji (odbiorcy przekazu) jednostronnego oświadczenia o jej udzieleniu (list gwarancyjny), będącego ofertą spełnienia wobec niego świadczenia pieniężnego, jeśli beneficjent zwróci się o to do banku (przyjęcie oferty), mając spełnione warunki prawne określone w gwarancji i w przewidzianym w niej terminie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2016 r., I CSK 524/15).

Sąd I instancji podkreślił, że byt gwarancji bankowej jest niezależny od stosunku podstawowego, jaki łączy beneficjenta z osobą, za którą gwarant gwarantuje, a jego zakres wyznaczony jest treścią dokumentu gwarancyjnego. Wskazał, że zobowiązanie gwaranta ma charakter zobowiązania abstrakcyjnego i nieakcesoryjnego. Dla skuteczności tego sposobu zabezpieczenia istotne jest, aby gwarancja była bezwarunkowa, przez co należy rozumieć możliwość wypłaty kwoty gwarancyjnej na pierwsze żądanie beneficjenta, bez potrzeby dokumentowania, czy zabezpieczone gwarancją zdarzenia nastąpiły i bez weryfikowania przez bank

zasadności tych żądań. Zdaniem Sądu Okręgowego, w niniejszej sprawie nie mogły być wiążące dla pozwanej ustalenia wynikające z umowy zawartej przez powoda z inwestorem (beneficjentem gwarancji). Bank nie mógł zastosować się do żądania powoda obniżenia kwoty gwarancji w oparciu o treść umowy o roboty budowlane, skoro byt gwarancji bankowej jest niezależny od stosunku podstawowego łączącego wykonawcę z inwestorem.

Podstawą oddalenia powództwa było uznanie przez Sąd Okręgowy, że powód nie ma interesu prawnego w ustaleniu faktów wywołujących skutek prawny opisany w pozwie. Ponadto Sąd I instancji zauważył, że powód nie ma interesu prawnego w wytoczeniu przedmiotowego powództwa, ponieważ może uzyskać ochronę prawną w sytuacji wystąpienia przeciwko niemu przez pozwaną z pozwem o zapłatę z tytułu zwrotu wypłaconej gwarancji bankowej. W procesie takim powód mógłby podnieść zarzut nieuprawnionej wypłaty gwarancji przez Bank. Powód mógłby również poszukiwać ochrony prawnej, wytaczając powództwo przeciwko inwestorowi o ustalenie, że jako beneficjent gwarancji nie był uprawniony do jej realizacji.

Wyrokiem z 19 listopada 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powoda wniesioną od zaskarżonego wyroku, dzieląc zarówno ustalenia faktyczne Sądu I instancji, jak i dokonaną ocenę prawną. Sąd II instancji wyjaśnił, że co do zasady gwarancja bankowa ma charakter abstrakcyjny, lecz możliwe jest również jej ukształtowanie jako kauzalnej lub mieszanej. Przy tym, w przedmiotowej gwarancji bankowej pozwana zagwarantowała nieodwołalnie i bezwarunkowo dokonanie na rzecz beneficjenta gwarancji płatności kwoty 1 368 000 zł, na pierwsze pisemne, oryginalne żądanie wypłaty, podpisane przez osoby upoważnione do składania oświadczeń woli w imieniu beneficjenta, zawierające oświadczenie, że zleceniodawca nie wypełnił swoich zobowiązań wynikających z umowy z generalnym wykonawcą o roboty budowlane z dnia 18 października 2012 r. w zakresie usunięcia wad i usterek. Taka treść gwarancji bankowej, z uwagi na jej abstrakcyjny charakter, nie pozwalała pozwanej jako gwarantowi na podnoszenie wobec beneficjenta zarzutów ze stosunku podstawowego łączącego wykonawcę z inwestorem. Gwarant mógł podnosić wobec beneficjenta gwarancji jedynie zarzuty oparte na stosunku zapłaty oraz

zarzut nadużycia gwarancji. Bank miał więc bezwzględny obowiązek spełnienia świadczenia na rzecz beneficjenta gwarancji, po sprawdzeniu zrealizowania przez niego warunków formalnych wypłaty gwarancji, lecz bez możliwości oceniania stosunku podstawowego łączącego powoda z beneficjentem gwarancji.

Według Sądu Apelacyjnego, dla pozwanej irrelevantna była treść pkt 4.23.2 umowy z generalnym wykonawcą o roboty budowlane z dnia 18 października 2012 r., dotyczącego kwoty gwarancji bankowej. Bank nie był stroną tej umowy i nie wiązały go jej postanowienia, nie mógł więc zastosować się do żądania powoda zmierzającego do obniżenia kwoty udzielonej gwarancji. Sąd II instancji zauważył, że zgodnie z treścią § 5 ust. 1 umowy limitu kredytowego wielocelowego, złożenie przez powoda w Banku umowy z generalnym wykonawcą o roboty budowlane stanowiło jedynie warunek udzielenia gwarancji bankowej. Jeżeli więc w okresie 2 lat od dnia zakończenia budowy nie nastąpiły okoliczności uzasadniające skorzystanie przez inwestora z gwarancji bankowej, powód mógł domagać się od beneficjenta gwarancji (inwestora) złożenia oświadczenia o obniżeniu kwoty gwarancji o połowę albo o niezgłoszeniu sprzeciwu do treści aneksu nr 1 do udzielonej przez pozwaną gwarancji bankowej. Sąd Apelacyjny wskazał, że strony nie włączyły do umowy limitu kredytowego wielocelowego punktu 4.23.2 umowy z generalnym wykonawcą o roboty budowlane, lecz w jej § 6 samodzielnie ustaliły warunki zmian i uzupełnień umowy gwarancji bankowej, przewidując, że zmiany te lub uzupełnienia uważa się za dokonane, o ile beneficjent nie zgłosi do nich sprzeciwu.

Przy czym, umowa limitu kredytowego wielocelowego nie precyzowała terminu na zgłoszenie sprzeciwu przez beneficjenta gwarancji ani formy, w jakiej powinien on zostać złożony. Według Sądu II instancji, A. spółka z o.o. mogła zgłosić sprzeciw do aneksu nr 1 do udzielonej przez pozwaną gwarancji bankowej w dowolnej formie, w całym okresie ważności tej gwarancji, a więc do 16 czerwca 2018 r. Stąd doręczenie beneficjentowi gwarancji w dniu 10 listopada 2016 r. kopii aneksu nr 1 stanowiło jedynie powiadomienie go o zawarciu przez strony aneksu do umowy gwarancji skutkującego ograniczeniem udzielonej przez Bank gwarancji, lecz nie powodowało jej obniżenia. To wymagało bowiem złożenia przez beneficjenta gwarancji oświadczenia o braku sprzeciwu. Tymczasem A. spółka z

o.o. takiego oświadczenia nie złożyła, a powód nie podjął działań zmierzających do jego uzyskania. Ponieważ beneficjent gwarancji nie tylko nie złożył oświadczenia o braku sprzeciwu wobec zmiany wynikającej z aneksu nr 1, lecz zażądał wypłaty pełnej kwoty gwarancji bankowej, pozwana miała obowiązek zrealizowania udzielonej gwarancji w kwocie 1 368 000 zł.

Sąd Apelacyjny ponadto zauważył, że umowa z generalnym wykonawcą o roboty budowlane została zawarta w dniu 18 października 2012 r., a umowa limitu kredytowego wielocelowego w dniu 28 listopada 2012 r. Umowa limitu kredytowego wielocelowego w § 5 przewidywała, że warunkiem udzielenia gwarancji bankowej na rzecz beneficjenta jest złożenie przez kredytobiorcę Bankowi dokumentów dotyczących zobowiązania objętego gwarancją, a w szczególności umów handlowych zawartych pomiędzy kredytobiorcą będącym zleceniodawcą gwarancji a beneficjentem gwarancji, z których wynikać będzie konieczność wystawienia gwarancji oraz jej warunki. Wynika stąd, że pozwana jeszcze przed zawarciem z powodem umowy limitu kredytowego wielocelowego знаła warunki ograniczenia gwarancji określone w pkt 4.23.2 umowy z generalnym wykonawcą o roboty budowlane, a pomimo to w § 6 ust. 3 umowy limitu kredytowego zawarła własną regulację tej kwestii. Sąd II instancji wskazał również, że pozwany wykazał staranność przy realizowaniu wypłaty z udzielonej gwarancji. Po wezwaniu beneficjenta dokonany 27 października 2017 r. Bank podjął bowiem z nim korespondencję w kwestii obniżenia gwarancji i dopiero kategoryczne pismo beneficjenta o aktualności przesłanek wypłaty gwarancji w jej pełnej kwocie, wobec niewypełnienia przez powoda zobowiązań wynikających z umowy z 18 października 2012 r. w zakresie usunięcia wad i usterek oraz nieotrzymaniu aneksu nr 1, a także nieskładaniu jakiegokolwiek oświadczenia wskazującego na brak sprzeciwu wobec obniżenia gwarancji, skutkowało jej wypłaceniem w pełnej kwocie.

Wobec merytorycznej bezzasadności powództwa, Sąd Apelacyjny uznał za mniej istotne rozważania dotyczące kwestii istnienia po stronie powoda interesu prawnego jako ustawowej przesłanki powództwa o ustalenie.

Od powyższego orzeczenia powód wniósł skargę kasacyjną, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości oraz domagając się jego uchylenia w całości i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie:

1) art. 81 § 1 i § 2 Prawa bankowego w związku z art. 60 k.c. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu przez Sąd II instancji, że: (1) wystawienie przez bank-gwaranta dokumentu gwarancji bankowej jest jedynie ofertą zawarcia umowy, a nie pierwszym z oświadczeń woli prowadzących do zawarcia umowy gwarancji bankowej; (2) bank będący wystawcą gwarancji bankowej nie może zmienić treści gwarancji bankowej w drodze aneksu, także w sytuacji, gdy beneficjent gwarancji bankowej wyraził na zmianę treści gwarancji bankowej z góry swoją zgodę i zmiana została dokonana przed skierowaniem żądania wypłaty środków z gwarancji bankowej; (3) zachowanie A. spółki z o.o., polegające na przyjęciu aneksu nr 1 oraz niekwestionowanie jego prawidłowości i zasadności przez okres 1 roku, nie jest oświadczeniem woli złożonym przez beneficjenta gwarancji prowadzącym do zawarcia aneksu nr 1 do gwarancji bankowej,

- co miało doprowadzić do niewłaściwego przyjęcia, że aneks nr 1 nie zmienił skutecznie kwoty gwarancji bankowej, podczas gdy zgodnie z art. 81 Prawa bankowego gwarancja bankowa może być kwalifikowana jako umowa jednostronnie zobowiązująca, zaś jej zmiana następowałaby w drodze oświadczenia woli banku wyrażonego w formie aneksu do gwarancji bankowej oraz oświadczenia beneficjenta wyrażonego w sposób dorozumiany poprzez akceptację otrzymanego aneksu do gwarancji bankowej, zaś na gruncie art. 60 k.c. zachowanie A. spółki z o.o. powinno być kwalifikowane jako złożenie przez beneficjenta, w formie dorozumianej, oświadczenia woli, które było skuteczne i tym samym aneks nr 1 był wiążący dla pozwanej;

ewentualnie naruszenie

2) art. 81 § 1 i § 2 Prawa bankowego w związku z art. 69 k.c. poprzez jego niezastosowanie i nieuwzględnienie przez Sąd II instancji możliwości przyjęcia przez A. spółkę z o.o. oferty zawarcia aneksu nr 1 do gwarancji bankowej w sposób milczący, w sytuacji, gdy według treści oferty i ustalonych zwyczajów nie było

wymagane odrębne oświadczenie beneficjenta w przedmiocie przyjęcia oferty zmiany umowy gwarancji bankowej,

- podczas gdy w umowie o generalne wykonawstwo, którą pozwana posiadała i analizowała przed wystawieniem aneksu nr 1, A. spółka z o.o. wyraziła już z góry swoją zgodę na zmianę warunków gwarancji bankowej w formie aneksu i obniżenie jej kwoty o połowę, a zatem wystawienie przez pozwaną aneksu nr 1 było jedynie techniczną realizacją ustaleń poczynionych wcześniej pomiędzy beneficjentem i zleceniodawcą, przy czym z treści aneksu nr 1 wynikało, że pozwana nie oczekuje odrębnego oświadczenia o przyjęciu oferty zawarcia aneksu od beneficjenta, a przynajmniej nie było ono potrzebne zgodnie z przyjętym zwyczajem;

3) art. 65 § 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i nieustalenie zasad dokonywania zmian warunków gwarancji bankowych zgodnie z umową limitu kredytowego wielocelowego, podczas gdy umowa kredytowa nie precyzowała, w jakiej formie beneficjent powinien wyrazić zgodę na aneks do gwarancji bankowej i tym samym wyrażona z góry warunkowa zgoda beneficjenta lub dorozumiana forma wyrażenia przez niego zgody, była wystarczająca,

- a w konsekwencji błędne przyjęcie przez Sąd II instancji, że wyrażenie przez A. spółkę z o.o. z góry swojej zgody warunkowej oraz późniejsze złożenie przez tę spółkę dodatkowego oświadczenia woli w formie dorozumianej i wyrażenie w ten sposób zgody na obniżenie kwoty gwarancji bankowej, nie jest wystarczające do wejścia w życie aneksu nr 1.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności skarżący zarzucił naruszenie art. 81 § 1 i § 2 Prawa bankowego w związku z art. 60 k.c. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu przez Sąd II instancji, że wystawienie przez bank dokumentu gwarancji bankowej jest jedynie ofertą zawarcia umowy, a nie pierwszym z oświadczeń woli prowadzących do zawarcia umowy gwarancji bankowej. Jednakże ma rację pozwana, wskazując w odpowiedzi na skargę kasacyjną, że kwestia ta ma

charakter bardziej teoretyczny i jej przesądzenie nie wpłynie na rozstrzygnięcie przedmiotowej sprawy.

Rzeczywiście charakter prawny gwarancji bankowej jest w piśmiennictwie kwestią sporną. Jest ona traktowana jako jednostronna czynność prawna, bądź umowa pomiędzy bankiem-gwarantem a beneficjentem gwarancji (por. M. Bieniak [w:] Prawo bankowe. Komentarz, red. A. Mikos-Sitek, P. Zapadka, LEX/el. 2022, art. 81, oraz powołana tam literatura). Wątpliwości te wynikają z wykładni językowej art. 80 i art. 81 Prawa bankowego, które przewidują, że „banki mogą na zlecenie udzielać i potwierdzać gwarancje bankowe” oraz „gwarancją bankową jest jednostronne zobowiązanie banku-gwaranta (...)” - co może przemawiać za uznaniem gwarancji bankowej za jednostronną czynność prawną, albo za umowę jednostronnie zobowiązującą. Za uznaniem gwarancji bankowej za umowę przemawia m.in. jej podobieństwo do gwarancji ubezpieczeniowych, które w art. 4 ust. 7 pkt 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1130, z późn. zm.) zostały określone jako „umowy gwarancji ubezpieczeniowych”. Natomiast w orzecznictwie przeważa pogląd o gwarancji bankowej jako umowie (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 15 września 2016 r., I CSK 524/15; z 20 września 2013 r., II CSK 670/12, OSNC 2014 nr 5, poz. 53; z 27 marca 2013 r., I CSK 630/12).

W orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, że na skutek udzielenia gwarancji bankowej powstaje stosunek prawny pomiędzy bankiem-gwarantem a beneficjentem gwarancji. Umowie zlecenia towarzyszy zazwyczaj istnienie zobowiązania dającego zlecenie w stosunku do beneficjenta gwarancji (stosunek podstawowy), co upodabnia konstrukcję stosunku z gwarancji do struktury przekazu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 15 września 2016 r., I CSK 524/15, OSP 2020 nr 1, poz. 2). Jednak pomimo istnienia funkcjonalnego i ekonomicznego związku pomiędzy zleceniem udzielenia gwarancji a samym udzieleniem gwarancji oraz pomiędzy wierzytelnością ze stosunku podstawowego i wierzytelnością z gwarancji, dług banku-gwaranta ma charakter samoistny i niezależny od długu ze stosunku podstawowego oraz stosunku z umowy zlecenia na udzielenie gwarancji bankowej (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 2 października 2018 r., VII AGa 980/18, LEX nr 2616083). Dlatego byt prawny gwarancji jest

niezależny od istnienia obu tych zobowiązań, chyba że co innego wynika z samej treści gwarancji bankowej.

Samoistność gwarancji bankowej powoduje, że o zakresie zobowiązań banku-gwaranta rozstrzyga treść udzielonej gwarancji (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 27 marca 2013 r., I CSK 630/12). Z uwagi na funkcję zabezpieczenia wierzytelności, zazwyczaj gwarancja bankowa jest udzielana jako nieodwołalna, bezwarunkowa i płatna na pierwsze żądanie, chociaż nie jest wyłączona możliwość zawarcia w dokumencie gwarancji mniej rygorystycznego zobowiązania banku-gwaranta. W przedmiotowej sprawie z ustaleń faktycznych Sądów obu instancji wynika, że pozwana udzieliła gwarancji bankowej nieodwołalnej, bezwarunkowej, płatnej na pierwsze żądanie inwestora (jako beneficjenta gwarancji), który był uprawniony do wykorzystania gwarancji w celu zaspokojenia wszelkich roszczeń wobec powoda (wykonawcy) związanych z umową o roboty budowlane. W wypadku gwarancji na pierwsze żądanie, wystarczającym warunkiem jej wypłaty jest samo zgłoszenie przez beneficjenta żądania wypłaty gwarancji, w formie określonej w treści dokumentu gwarancyjnego. Prawny byt gwarancji bankowej jest niezależny od stosunku podstawowego, jaki łączy beneficjenta z osobą, za którą gwarant gwarantuje, a jego zakres wyznaczony jest treścią dokumentu gwarancyjnego. Prawidłowo więc przyjęły Sądy obu instancji, że po otrzymaniu od beneficjenta żądania wypłaty kwoty gwarancji bankowej pozwana nie mogła dokonać merytorycznego badania istnienia zabezpieczonej wierzytelności (stosunek podstawowy). Możliwość taka istniałaby jedynie wówczas, gdyby Bank udzielił gwarancji zawierającej tzw. klauzulę materialnego niewystąpienia gwarantowanego rezultatu, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca. Pozwana udzieliła bowiem gwarancji bankowej płatnej na pierwsze żądanie.

Pozostałe zarzuty skarżącego - odwołujące się do naruszenia art. 81 § 1 i § 2 Prawa bankowego w związku z art. 60 k.c., art. 81 § 1 i § 2 Prawa bankowego w związku z art. 69 k.c., a także art. 65 § 2 k.c. - koncentrują się na twierdzeniu, że aneksem nr 1 zmieniona została skutecznie kwota gwarancji bankowej z 1 368 000 zł do 684 000 zł, albowiem beneficjent gwarancji wyraził na tę zmianę uprzednio („z góry”) warunkową zgodę, a następnie po doręczeniu mu aneksu nr 1,

w sposób dorozumiany nie sprzeciwił się obniżeniu kwoty gwarancji. Zarzuty te są w większości powtórzeniem zarzutów apelacyjnych i odniósł się już do nich wnikliwie Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Zarzuty te są bezzasadne. W piśmiennictwie wyrażany jest trafny pogląd, że zmiana lub rozwiązanie stosunku gwarancji bankowej w inny sposób niż wypowiedzenie lub odstąpienie, powinna nastąpić w formie umowy pomiędzy bankiem-gwarantem a beneficjentem umowy. Zasadą polskiego prawa cywilnego jest bowiem, że zmiana sytuacji prawnej podmiotu prawa cywilnego nie może nastąpić bez jego zgody. Wyjątkiem są te gwarancje bankowe, w których już w ich treści bank zastrzega, że są one odwoływalne jednostronnym oświadczeniem gwaranta (por. J. M. Kondek [w:] B. Bajor, L. Kociucki, K. Królikowska, J. M. Kondek, Prawo bankowe. Komentarz do przepisów cywilnoprawnych, Warszawa 2020, art. 81, oraz powołana tam literatura). Taka sytuacja nie miała miejsca w przedmiotowej sprawie, albowiem pozwana udzieliła gwarancji bankowej nieodwołalnej.

Trafnie uznał Sąd II instancji, że dla pozwanej irrelevantna była treść pkt 4.23.2 umowy z generalnym wykonawcą o roboty budowlane z dnia 18 października 2012 r., skoro Bank nie był stroną tej umowy. Na tej podstawie powód mógł jedynie domagać się od beneficjenta gwarancji (inwestora) złożenia oświadczenia o obniżeniu kwoty gwarancji o połowę albo o niezgłoszeniu sprzeciwu do treści aneksu nr 1 do udzielonej przez pozwaną gwarancji bankowej. Zgodnie z treścią § 5 ust. 1 umowy limitu kredytowego wielocelowego, złożenie przez powoda w Banku umowy z generalnym wykonawcą o roboty budowlane stanowiło jedynie warunek udzielenia gwarancji bankowej. Natomiast strony nie włączyły do umowy limitu kredytowego wielocelowego punktu 4.23.2 umowy z generalnym wykonawcą o roboty budowlane, lecz w jej § 6 samodzielnie ustaliły warunki zmian i uzupełnień umowy gwarancji bankowej, przewidując, że zmiany te lub uzupełnienia uważa się za dokonane, o ile beneficjent nie zgłosi do nich sprzeciwu. Brak więc podstaw do przyjęcia za skarżącym, że beneficjent gwarancji (inwestor) wyraził na zmianę treści gwarancji bankowej swoją zgodę „z góry”.

Miał również rację Sąd Apelacyjny uznając, że przyjęcie przez A. spółkę z o.o. doręczzonego jej aneksu nr 1 oraz brak reakcji przez okres 1 roku, nie może być

traktowane jako dorozumiane oświadczenie woli złożone przez beneficjenta gwarancji o braku sprzeciwu do zmiany umowy gwarancji bankowej, o którym mowa w § 6 umowy limitu kredytowego wielocelowego. Skoro bowiem umowa limitu kredytowego wielocelowego nie precyzowała terminu na zgłoszenie sprzeciwu przez beneficjenta gwarancji, A. spółka z o.o. mogła zgłosić sprzeciw do aneksu nr 1 do udzielonej przez pozwaną gwarancji bankowej w całym okresie ważności tej gwarancji, a więc do 16 czerwca 2018 r. O braku woli akceptacji zmiany wynikającej z aneksu nr 1 świadczy natomiast jej zachowanie, polegające na zażądaniu wypłaty pełnej kwoty gwarancji bankowej. Także w reakcji na korespondencję Banku w kwestii obniżenia gwarancji spółka wypowiedziała się kategorycznie o aktualności przesłanek wypłaty gwarancji w jej pełnej kwocie.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. w zw. art. 398²¹ k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 265).